

NO CATALANOPARLANTS D'ORIGEN QUE TRIEN EL CATALÀ PER COMUNICAR-SE AMB ELS SEUS FILLS

Anna MOLLÀ SELLÉS
Periodista i filòloga catalana

I. INTRODUCCIÓ

La proliferació en els darrers anys d'estudis sobre transmissió lingüística intergeneracional al nostre país respon a l'assumpció que l'ús familiar és un àmbit crucial en l'estructuració sociolingüística d'una societat amb contacte de llengües com la nostra. No és estrany que les tries lingüístiques en l'àmbit familiar influeixin decisivament si tenim en compte que, per una banda, la família determina la llengua d'origen dels individus i, per l'altra, les relacions que s'hi donen són, en general, quantitativament i qualitativament més intenses que en altres àmbits de la vida de les persones, com ara el laboral, el social, etc.

El 1991 Joshua Fishman publicava el seu llibre *Reversing Language Shift*, en el qual examina les llengües amenaçades i estableix l'*escala gradual de disrupció intergeneracional* —anomenada així justament perquè considera que un component clau d'un procés de substitució és que en algun moment una llengua deixi de passar-se de pares a fills. Fishman determina vuit estadis —una espècie de procés acumulatiu— en què es poden trobar aquestes llengües.

Tots els especialistes que estudien el cas català coincideixen a assenyalar que és un dels casos més reeixits de normalització lingüística, és a dir, de capgirament del procés de substitució lingüística, i situen Catalunya en l'estadi 1 de l'escala de Fishman —el més positiu per a la llengua amenaçada—, en què hi ha un cert ús d'aquesta llengua en el més alt nivell dels àmbits educatiu, laboral, governamental i dels mitjans de comunicació, tot i que no hi ha la seguretat que proporciona la gestió única dels organismes

públics propis. Aquesta conclusió, juntament amb els resultats dels darrers estudis sociolingüístics quantitius, pot fer pensar que la transmissió intergeneracional del català no corre perill. Tanmateix, no podem perdre de vista les característiques sociodemogràfiques de Catalunya i, sobretot, de l'àrea metropolitana de Barcelona.

El nostre país ha estat i és terra d'acollida de nouvinguts, sobretot d'individus que tenen el castellà com a llengua d'origen —als anys seixanta procedien de la resta de l'Estat espanyol i actualment Catalunya rep molta emigració d'Hispanoamèrica. Aquest fet exigeix que, per assolir la normalització de la llengua catalana en tots els àmbits de la nostra societat, la transmissió lingüística intergeneracional propiciï l'ús del català no només pel que fa als catalanoparlants d'origen, sinó també entre els nouvinguts i la seva descendència.

En aquest sentit, segons les dades quantitatives que recull l'Estadística d'usos lingüístics a Catalunya 2003 (EULC-03), el català s'empra un 11,4% més amb els fills que amb els pares; i l'ús del castellà varia en sentit contrari i en la mateixa proporció. Per tant, la transmissió lingüística familiar a Catalunya sembla favorable al català.

Taula 1. Usos lingüístics amb els pares i els fills, segons les dades de l'EULC-03

	<i>Català amb els fills</i>	<i>Bilingüe amb els fills</i>	<i>Castellà amb els fills</i>	<i>Altres llengües amb els fills</i>
<i>Català amb els pares</i>	96,1%	2,2%	1,1%	0,5%
<i>Bilingüe amb els pares</i>	66,3%	15,7%	16,3%	1,7%
<i>Castellà amb els pares</i>	17,7%	11,5%	70%	0,8%
<i>Altres llengües amb els pares</i>	13,8%	5,5%	35,8%	45%

Concretament, veiem que la tendència principal és el manteniment de la llengua, tot i que els catalanoparlants tenen un percentatge de fidelitat a la seva llengua (96,1%) superior al dels castellanoparlants (70%). Tanmateix,

d'aquestes xifres sobretot ens interessa per al nostre estudi els significatius percentatges d'individus que parlen castellà amb els pares però català (17,7%) o ambdues llengües (11,5%) amb els fills, així com els que empen una tercera llengua amb els pares però canvien al català (13,8%) o al bilingüisme castellà/català (5,5%) amb la descendència.

Joaquim Torres (2004) analitza aquestes dades de l'EULC-03 mitjançant el que anomena *índex de transmissió intergeneracional del català* (ITIC), que calcula restant el percentatge de l'opció «Català només o sobretot» de la variable «Llengua parlada amb el conjunt dels fills» (%CatF) del percentatge de la mateixa opció corresponent a la variable «Llengua parlada amb el conjunt dels progenitors» (%CatP), i dividint per 100; és a dir: $ITIC = (\%CatF - \%CatP) / 100$. D'aquesta manera obté una xifra entre -1 i +1 que assenyalava el «canvi lingüístic que es produeix entre l'herència lingüística inicial rebuda per l'enquestat i la situació inicial que ell tria per als seus fills» i «les diferències d'intensitat en l'avenç o el retrocés» pel que fa a l'ús del català. Concretament, Torres estudia els resultats de l'ITIC en diferents sectors socials en encreuar-lo amb les següents variables independents referents als subjectes:

Taula 2. Càlculs de l'ITIC

<i>Origen familiar</i>	<i>Llengua d'identificació</i>
– nat a Catalunya de pares mixtos: 0,38	– grup bilingüe: 0,39
– nat a Catalunya de pares de fora: 0,32	– grup catalanoparlant: 0,13
– nat a l'estranger: 0,1	– grup castellanoparlant: 0,07
– nat a la resta de l'Estat espanyol: 0,09	
– nat a Catalunya de pares nats aquí: 0,03	
<i>Territori de residència</i>	<i>Nivell d'estudis</i>
– àrea de Barcelona: 0,12	– secundaris: 0,19
– resta de Catalunya: 0,09	– universitaris: 0,18
	– primaris: 0,09
	– sense estudis: 0,03

Pel que fa a la variable origen familiar, veiem que incideix molt sobre els usos lingüístics en família i els índexs més alts es troben entre els fills dels nouvinguts (nat a Catalunya de pares mixtos: 0,38 i nat a Catalunya de pares de fora: 0,32). Entre els nouvinguts l'avenç és més petit però apre-

cialable (nat a l'estranger: 0,11 i nat a la resta de l'Estat espanyol: 0,09). Quant a la llengua d'identificació, també hi té un paper important. Com en el cas anterior, l'avenç més destacat es troba en el grup que es considera tan catalanoparlant com castellanoparlant (grup bilingüe: 0,39), i hi ha un grup minoritari però apreciable de persones que consideren que la seva llengua és el castellà però que parlen català als fills (grup castellanoparlant: 0,07). En referència al territori, l'avenç del català és una mica més notori a l'àmbit metropolità de Barcelona (0,12) que a la resta de Catalunya (0,09), la qual cosa és bastant lògica si es té en compte que els sectors definits per l'origen familiar que tenen un augment intergeneracional més gran (nat a Catalunya de pares mixtos: 0,38 i nat a Catalunya de pares de fora: 0,32) representen una proporció superior a l'àrea de Barcelona que a la resta del país. I, finalment, també els nivells d'estudis afecten l'avenç intergeneracional del català. Així, els individus que tenen nivells d'estudis alts entren més el català amb els fills (universitaris: 0,18 i secundaris: 0,19) que els que tenen graus d'instrucció inferiors (primaris: 0,09 i sense estudis: 0,03).

II. OBJECTIUS

Dins d'aquest marc d'estudi —la transmissió lingüística intergeneracional—, amb el nostre treball bàsicament ens proposem esbrinar què motiva determinades persones de Barcelona i l'àrea metropolitana la llengua d'origen de les quals no és el català a utilitzar aquesta llengua a l'hora de parlar amb els seus fills. És a dir, volem saber quins motius integratius, instrumentals o d'un altre caire els duen a no transmetre la seva llengua d'origen a la seva descendència i quines conseqüències personals, familiars i socials consideren que té —o creuen que pot tenir— la seva tria lingüística.

III. MARC TEÒRIC

Per aconseguir aquests objectius, vam considerar que el marc teòric més idoni per al nostre treball era la teoria de les representacions socials, enteses com la idea, la imatge mental, que ens fem d'allò que coneixem. Es tracta d'una proposta teòrica procedent de Moscovici, Doise i Jodelet que, dins la sociolingüística catalana, encapçala Ernest Querol.

La teoria de les representacions socials pretén esbrinar els usos lingüístics dels individus a partir de tres variables independents: a) la representació de les xarxes socials, és a dir, el conjunt de persones que comparteixen

una de les seves llengües i que tenen interaccions lingüístiques entre elles; *b*) la representació social de les llengües que es troben dins el context d'aquest conjunt d'individus, i *c*) la representació social dels grups de referència, en què l'individu assumeix les normes i els valors d'altres persones i grups com un marc de referència propi.

IV. DOCUMENTACIÓ

D'altra banda, hem considerat imprescindible la recerca i l'anàlisi dels estudis quantitius i qualitius de transmissió lingüística intergeneracional que s'han fet sobre els Països Catalans en els darrers anys, tant si se situen dins el nostre marc teòric com en altres.

Pel que fa a Catalunya, tant els estudis de l'àrea de Barcelona, de Galindo i Rosselló (2003), Salvadó (1998), Subirats (1991 i 2002) i Boix (1992), com els de la zona de Tarragona, a càrrec de Querol (2003*b*), Encinas i Romaní (2003), obtenen resultats semblants als realitzats en l'àmbit de tot Catalunya per Querol (2001 i 2003*a*), Torres (2003 i 2004), Vila (1993) i O'Donnell (1991): un augment de la transmissió intergeneracional del català i una disminució de la transmissió del castellà.

En canvi, a les Illes Balears, els estudis de Villaverde (2003) i Querol (2002) conclouen una tendència al manteniment de la llengua adquirida en l'àmbit familiar, i al País Valencià, sens dubte l'àrea més analitzada, Montoya (1996), Querol (1989), Diéguez i Guardiola (2002), Clausell (1993) i Martí i Casanova (1999) evidencien la situació preocupant per al català, ja que en molts casos la transmissió apunta cap a la substitució pel castellà.

V. HIPÒTESI

Tenint en compte tot això, la hipòtesi de la qual partim a l'hora d'ençar aquest estudi és que les persones no catalanoparlants d'origen que decideixen emprar el català amb els seus fills tenen uns índexs alts de representació del català i un grup de referència catalanoparlant.

Per tant, volem esbrinar les seves representacions de les llengües i els seus grups de pertinença i referència, com a possibles factors d'influència en la seva decisió. En aquest mateix sentit, també pretenem descobrir el paper de les xarxes socials i la implicació dels conceptes sociolingüístics d'identitat i estatus social en relació amb la seva tria.

VI. MOSTRA

Per verificar aquesta hipòtesi o refutar-la hem decidit centrar el nostre estudi en l'anàlisi de sis individus que viuen a Barcelona i a l'àrea metropolitana i que presenten aquest tret: no han transmès la seva llengua d'origen als seus fills, sinó que empren el català per comunicar-s'hi. Aquesta decisió ens ha dut a un estudi qualitatiu que representa, alhora, una bona manera de recollir dades en profunditat i un bon complement d'altres dades recollides a través d'altres mètodes, sobretot quantitativus.

Pel que fa a la tria de la mostra, davant la manca de persones conegudes que s'adeqüessin al perfil estudiat, vam optar per dues vies: institucions i xarxa privada. Així doncs, per una banda, ens vam posar en contacte amb l'associació Veu Pròpia, els membres de la qual es defineixen com a nous catalanoparlants que reivindiquen el català com a llengua vehicular als Països Catalans. Els subjectes 1 i 5 (S1 i S5) formen part d'aquesta entitat. Tanmateix, conscients que això podia generar un biaix en l'estudi, per la proximitat d'aquests individus a un discurs molt concret i definit, per una altra banda vam demanar al nostre entorn si es tenia coneixement de persones amb les característiques esmentades. Mitjançant aquesta segona via vam posar-nos en contacte amb els subjectes 2, 3, 4 i 6 (S2, S3, S4 i S6, respectivament).

Taula 3. Llengües familiars dels subjectes analitzats

	S1	S2	S3	S4	S5	S6
<i>Ll. origen</i>	CAST.	CAST.	CAST.	CAST.	CAST.	ÀRAB
<i>Ll. pare</i>	CAST.	CAST.	CAST.	CAST.	CAST.	ÀRAB
<i>Ll. mare</i>	CAST.	CAST.	CAST.	CAST.	CAST.	ÀRAB
<i>Ll. parella</i>	CAT.	CAST.	CAST.	CAST.	CAST.	CAST.
<i>Ll. S/parella</i>	CAT.	CAST.	CAST.	CAST.	+ CAST. - CAT	+ CAST. - CAT.
<i>Ll. S/fill</i>	CAT.	CAT.	CAT.	+ CAT. - CAST.	CAT.	+ CAT. - ÀRAB
<i>Ll. parella/fill</i>	CAT.	CAT.	CAT.	- CAT. + CAST.	CAT.	CAT.

En la taula 3 veiem que, excepte en S1, el català s'introdueix a l'àmbit familiar a partir de la comunicació amb els fills. I, en recollir les dades sociodemogràfiques d'aquests individus, ens adonem que, sense saber-ho prèviament, hem analitzat sis subjectes que comparteixen molts trets: *a)* són força joves, *b)* tenen un nivell d'estudis alt i *c)* són de classe mitjana, fet que deduïm pel tipus de professions i d'habitatges on viuen.

Taula 4. Dades sociodemogràfiques dels subjectes analitzats

	S1	S2	S3	S4	S5	S6
<i>Sexe</i>	home	dona	home	dona	dona	dona
<i>Edat</i>	42	36	41	34	36	34
<i>Lloc naix.</i>	Saragossa	Nou Barris (BCN)	Saragossa	L'Hospitalet Llobregat	C. Meridiana (BCN)	Tetuan (Marroc)
<i>Lloc resid.</i>	Poblenou (BCN)	Horta (BCN)	Cerdanyola Vallès	St. Boi Llobregat	Mollet Vallès	Sagr. Fam. (BCN)
<i>Estudis</i>	Fil. clàssica	Publicitat	Música sup.	Fil. anglesa	Fil. catalana	Fil. semítica
<i>Professió</i>	Prof. institut públic	Dir. màrq. editorial	Compositor	Prof. anglès EOI	Prof. institut concertat	Funcionària Generalitat

VII. METODOLOGIA

Tenint en compte, doncs, la nostra perspectiva qualitativa, ens hem decantat cap al mètode de l'entrevista en profunditat, perquè permet obtenir el discurs espontani i lliure del subjecte i, alhora, pren en consideració els elements que actuen individualment amb la intenció, si escau, d'obtenir dades generalitzables.

Concretament, hem escollit l'entrevista individual, tot i que en algun cas la situació s'ha transformat puntualment en un grup natural, ja que hi han intervingut en alguns moments familiars dels entrevistats. Hem seguit el concepte d'entrevista estandarditzada no programada; és a dir, hem emprat un guió igual per a tots els entrevistats, però amb algunes variacions en el contingut i sobretot en l'ordre de les preguntes, en funció de la marxa de l'entrevista. Bàsicament es tracta d'entrevistes semiestructurades, encara

que també s'hi han inclòs algunes preguntes desestructurades (en què l'estímul i la resposta són lliures) i una pregunta estructurada (en què l'estímul i la resposta estan estructurats).

Per tant, es tracta sobretot d'entrevistes semidirigides (és a dir, majoritàriament hem emprat estímuls concrets, però amb la intenció de motivar respostes obertes en l'entrevistat). I també podem qualificar aquestes entrevistes de biogràfiques, ja que recullen el comportament lingüístic dels entrevistats al llarg de la seva vida.

Finalment, cal esmentar que vam fer l'enregistrament en format digital, perquè ens ofería una alta qualitat de gravació, la qual cosa ens facilitava la tasca posterior d'anàlisi.

VIII. ANÀLISI

En consonància amb tot el que acabem de dir, hem dut a terme una anàlisi de les entrevistes establint un diàleg constant amb el model teòric escollit. Per tant, hem estudiat el conjunt de representacions socials que es fan els subjectes entrevistats —bàsicament les representacions de cadascuna de les llengües en presència de les xarxes interpersonals de comunicació i dels grups socials de referència—, tot i que també hem hagut de considerar altres conceptes teòrics, perquè creiem que ho requería la informació obtinguda.

Pel que fa a la representació que els subjectes es fan de les llengües en presència en termes generals veiem que el català s'associa a conceptes tals com: mentalitat oberta i moderna, classe social mitjana-alta, nivell de cultura, d'educació i d'estudis, laboralitat estable (com ara funcionariat) i/o de cert estatus social (com ara professions liberals) i integració social. En canvi, el castellà sovint representa quelcom passat i antic, mentalitat tanca-da i retrògrada (fins i tot es relaciona en alguns casos amb el període feixista), nivell baix d'educació, cultura i estudis i manca de recursos. D'altra banda, a causa segurament de la percepció que tenen de l'elevada immigració a Catalunya de persones procedents de fora de l'Estat espanyol, hi ha una associació entre la llengua catalana i «estar a dins / centralitat» i entre el castellà i «venir de fora / perifèria».

Quant a la xarxa social, en la majoria dels subjectes és poc catalanoparlant, ja que les amistats i les relacions familiars són anteriors, en molts casos, al període de catalanització personal —que normalment tingué lloc en aquests individus quan entraren en contacte amb el món universitari i/o laboral. Per tant, tenen un entorn força castellanoparlant, excepte en l'àm-

bit laboral. Tanmateix, però, hi ha un cert intent de canvi cap al català en alguns casos, tot i que manifesten la dificultat que tenen de transformar els hàbits lingüístics un cop ja estan establerts.

D'altra banda, els subjectes estudiats provenen d'un grup de procedència totalment castellanoparlant —o araboparlant, en el cas d'S6— i actualment es troben en el grup de pertinença bilingüe, ja que presenten, en general, una adaptació lingüística a la situació comunicativa en què es troben i un rebuig de les posicions lingüístiques extremes. Tanmateix, tots sis mostren un grup de referència catalanoparlant en la proximitat personal que manifesten cap al que podríem anomenar el «tarannà català» —caràcter tímid, reservat, fidel, modern, senzill, pragmàtic i/o treballador— i en la intenció explícita de crear un entorn o grup de pertinença catalanoparlant per als seus fills.

A la taula següent, amb els símbols +, – i = resumim les representacions que afavoreixen, que perjudiquen o que no tenen cap influència, respectivament, sobre l'ús de la llengua implicada en cada variable i en cada subjecte:

Taula 5. Les representacions socials dels subjectes analitzats

	S1	S2	S3	S4	S5	S6
<i>Representació llengua catalana</i>	+	+	+	+	+	+
<i>Representació llengua castellana</i>	–	–	=	–	–	=
<i>Representació llengua àrab</i>						=
<i>Xarxa social catalanoparlant</i>	+	–	–	–	=	=
<i>Grup procedència castellanop./arabop.</i>	–	–	=	–	–	=
<i>Grup pertinença bilingüe</i>	=	=	=	=	=	=
<i>Grup referència catalanoparlant</i>	+	+	+	+	+	+

Taula 5. Les representacions socials dels subjectes analitzats (*cont.*)

	S1	S2	S3	S4	S5	S6
<i>Motivacions integratives català</i>	+	+	+	=	+	+
<i>Motivacions instrumentals català</i>	+	+	+	+	+	+
<i>Motivacions ètiques català</i>	+					

La unanimitat de símbols positius (+) en tots els individus quant a la representació del català i el grup de referència catalanoparlant ens indica que aquestes variables són molt determinants en l'ús del català en aquests individus.

A la taula 5 també veiem que les motivacions cap al català d'aquests individus són evidents. Quant a motivacions instrumentals, els subjectes verbalitzen la seva creença que l'ús del català facilitarà als seus fills el camí cap al món acadèmic i laboral. Pel que fa als motius integratius, també consideren que els proporcionarà una relació i una comunicació més plenes amb el seu entorn.

IX. CONCLUSIONS

Així doncs, després d'analitzar el paper d'aquestes variables en els sis subjectes estudiats, podem concloure que els resultats obtinguts coincideixen amb els estudis quantitius de Querol (2003a) basats en la teoria de les representacions socials, ja que la variable grup de referència és la que incideix més en l'ús del català per part de subjectes amb una llengua d'origen diferent, seguida de les representacions de les llengües.

En conseqüència, verifiquem la hipòtesi inicial i il·lustrem amb casos concrets les afirmacions d'altres estudis emmarcats en la teoria de les representacions socials que assenyalen que les representacions de la llengua catalana a Catalunya estan per sobre de les del castellà i que el grup de referència català augmenta en els grups més joves: aquests individus, mitjançant la transmissió lingüística als seus fills, poden convertir el seu grup lingüístic desitjat en el grup lingüístic inicial dels seus fills.

També els nostres resultats estan en consonància amb els estudis quantitatius sobre la transmissió lingüística a Catalunya de Galindo i Rosselló (2003), Salvadó (1998), Subirats (2002) i Torres (2004), que indiquen que la franja més jove de persones és la més propensa a la transmissió del català, i que hi ha una correlació entre nivell d'estudis dels pares i transmissió del català als fills. Fet que, alhora, podem associar amb les afirmacions de Vila (1993) i O'Donnell (1991) quant a l'augment del prestigi social del català a Catalunya —en contrast amb la baixa consideració que té en determinades zones del País Valencià, tal com assenyalen directament o indirecta els estudis de Querol (1989), Diéguez i Guardiola (2002), Clausell (1993) i Montoya (1996).

En definitiva —i amb poques paraules— els sis subjectes estudiats consideren que a l'àrea de Barcelona els catalanoparlants tenen un nivell econòmic i cultural superior al dels castellanoparlants. Aquesta percepció afavoreix el prestigi del català a Catalunya i, per tant, pot ser útil a l'hora de dur a terme iniciatives de planificació lingüística i, a més, obre noves línies de recerca en el camp de la transmissió lingüística del català.

X. BIBLIOGRAFIA

- BOIX, E. (1992). «La reproducció lingüística intergeneracional». A: *Representació social de la transmissió lingüística intergeneracional en parelles lingüísticament mixtes de la regió metropolitana de Barcelona* (p. 106-128). Treball no publicat. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- CLAUSELL, C. (1993). *L'ús del castellà i el valencià en les tres generacions últimes*. Treball de curs de l'assignatura de sociolingüística catalana, no publicat. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- DIÉGUEZ, M. A.; GUARDIOLA, M. I. (2002). «Transmissió lingüística intergeneracional a la Marina». *Treballs de Sociolingüística Catalana* (núm. 16, p. 93-99).
- ENCINAS, I.; ROMANÍ, J. M. (2003). «Transmissió lingüística i canvis de llengua a la província de Tarragona el 2002». *Llengua i Ús* (núm. 28, p. 60-64). *Estadística d'usos lingüístics a Catalunya 2003* [estudi en línia]. Secretaria de Política Lingüística del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya i Idescat.
<http://www.idescat.net/cat/idescat/publicacions/catalog/pdfdocs/EULC2003.pdf>
- GALINDO, M.; ROSSELLÓ, C. de (2003). «Potser no anem tan malament. Les dades d'ús lingüístic familiar de l'enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona». *Revista de Llengua i Dret* (núm. 40, p. 267-288).

- MARTÍ CASANOVA, J. C. (1999). «La transmissió intergeneracional del català a Elx». *Tempir* (núm. 16, p. 9-16).
- MONTOYA, B. (1996). *Alacant: la llengua interrompuda*. València: Denes.
- O'DONNELL, P. E. (1991). «Les famílies lingüísticament mixtes a Catalunya: coexistència i conflicte». *Treballs de Sociolingüística Catalana* (núm. 9, p. 75-81).
- QUEROL, E. (1989). «El procés de substitució lingüística: la comarca dels Ports com a exemple». A: *Miscel·lània 89* (p. 85-196). València: Generalitat Valenciana.
- QUEROL, E. (2001). «Evolució dels usos i de les representacions socials de les llengües a Catalunya (1993-2000)». *Noves SL* [article en línia]. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. [20 d'octubre de 2004.]
<http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hemeroteca/estiu01.htm>
- QUEROL, E. (2002). «Usos i representacions socials de les llengües a les Illes Balears». *Noves SL* [article en línia]. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. [20 d'octubre de 2004.]
<http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hemeroteca/estiu02.htm>
- QUEROL, E. (2003a). «Un exemple d'inversió del procés de substitució lingüística: Catalunya (1993-2000)». A: *Actes del 2n Congrés Europeu sobre Planificació Lingüística* (14, 15 i 16 de novembre de 2001: Andorra la Vella), (p. 486-499). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura.
- QUEROL, E. (2003b). «Evolució dels usos i les representacions socials de les llengües a les comarques tarragonines entre el 1993 i el 2000». A: *Una radiografia social de la llengua catalana. Actes de les Jornades sobre la Llengua a les Comarques de Tarragona 2002* (p. 85-93). Tarragona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Cossetània Edicions.
- QUEROL, E. (2004). «Usos i representacions de la llengua a les dues ribes del Sénia». *Beceroles: lletres de llengua i literatura* (núm. 1, p. 111-138).
- SALVADÓ, A. (1998). *Condicions de vida dels joves de la regió metropolitana de Barcelona*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.
- SUBIRATS, M. (1991). *Enquesta metropolitana 1986: condicions de vida i hàbits de la població de l'àrea metropolitana de Barcelona. Volum 20: Transmissió i coneixement de la llengua catalana a l'àrea metropolitana de Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.
- SUBIRATS, M. (2002). «Els trets lingüístics». A: S. Giner (ed.) *Enquesta de la Regió de Barcelona 2000. Condicions de vida i hàbits de la població*.

- Informe general* (p. 179-187). Barcelona: Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, Diputació de Barcelona.
- TORRES, J. (2003). «L'ús oral familiar a Catalunya». *Treballs de Sociolingüística Catalana* (núm. 17, p. 47-76).
- TORRES, J. (2004). «Ús familiar i transmissió lingüística». A: J. Torres (coord.). *Llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI*. Treball no publicat. Barcelona: Institut de Sociolingüística Catalana.
- VILA, F. X. (1993). *Transmissió dels idiomes en les parelles lingüísticament mixtes*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Institut de Sociolingüística Catalana.
- VILLAVARDE, J. A. (2003). «Algunes dades sobre el coneixement i la transmissió del català a les Illes Balears». *Treballs de Sociolingüística Catalana* (núm. 17, p. 159-167).